

Bijlage I Criteria voor beoordeling van aangevraagde voorzieningen

Hierna wordt per voorziening voor het basisonderwijs en de speciale scholen voor basisonderwijs de nadere voorwaarden opgesomd waaronder - behoudens de financiële toets - de voorziening voor bekostiging in aanmerking komt. De criteria voor beoordeling van aangevraagde voorzieningen vallen uiteen in twee delen:

- deel A: lesgebouwen;
- deel B: voorzieningen voor lichamelijke oefening.

DEEL A Lesgebouwen

De voorzieningen genoemd onder 2, 3.1, 3.2.1, 3.2.2 en 11d worden niet noodzakelijk geacht voor dislocaties met een permanente bouwaard. Slechts in bijzondere omstandigheden is dat wel het geval, zulks na overleg met het bevoegd gezag en ter beoordeling van het dagelijks bestuur. In de volgende paragrafen wordt o.m. gesproken over medegebruik bij leegstand. Bij medegebruik vindt eerst verwijzing naar een school binnen dezelfde richting plaats.

1. Nieuwbouw

De noodzaak van nieuwbouw blijkt uit:

- a het feit dat de minister de desbetreffende school voor het eerst voor bekostiging in aanmerking brengt;
- b1 het feit dat de te huisvesten groepen leerlingen aanwezig zijn of zullen zijn en dat voor een voor blijvend gebruik bestemde voorziening, de prognose, die voldoet aan de vereisten uit bijlage II, aantoont dat gedurende ten minste vijftien jaren deze groepen leerlingen kunnen worden verwacht of
- b2 het feit dat de te huisvesten groepen leerlingen aanwezig zijn of zullen zijn en dat voor een voor tijdelijk gebruik bestemde voorziening, de prognose, die voldoet aan de vereisten uit bijlage II, aantoont dat gedurende ten minste vier jaren deze groepen leerlingen kunnen worden verwacht en
- c het afwezig zijn van een beschikbaar (komend) en geschikt of geschikt te maken gebouw alsmede van mogelijkheden om door medegebruik binnen 1500 meter hemelsbreed maar binnen de stadsdeelgrenzen, (tenzij in onderling overleg wordt besloten de stadsdeelgrens te overschrijden) een passende huisvesting voor de school te realiseren.

2. Vervangende bouw

De noodzaak van vervangende bouw blijkt uit:

- a het in zo'n slechte/matige conditie zijn van voldoende en voldoende zwaarwegende gebouwelementen volgens de bouwkundige opname als bedoeld in artikel 6, tweede lid onder c, zodat onderhoud en/of aanpassingen geen redelijk resultaat opleveren (in kosten ten opzichte van de levensduurverlenging);
- b1 het feit dat de te huisvesten groepen leerlingen aanwezig zijn (of zullen zijn) en dat voor een voor blijvend gebruik bestemde voorziening de prognose, die voldoet aan de vereisten uit bijlage II, aantoont dat gedurende ten minste vijftien jaren deze groepen leerlingen kunnen worden verwacht of
- b2 het feit dat de te huisvesten groepen leerlingen aanwezig zijn en dat voor een voor tijdelijk gebruik bestemde voorziening, de prognose, die voldoet aan de vereisten uit bijlage II, aantoont dat gedurende ten minste vier jaren deze groepen leerlingen kunnen worden verwacht en
- c het afwezig zijn van een beschikbaar (komend) en geschikt of geschikt te maken gebouw alsmede van mogelijkheden om door medegebruik binnen 1500 meter

hemelsbreed maar binnen de stadsdeelgrenzen, (tenzij in onderling overleg wordt besloten de stadsdeelgrens te overschrijden) een passende huisvesting voor de school te realiseren.

Daarnaast kan sprake zijn van vervangende bouw als:

- a vervanging per saldo geen meerkosten met zich meebrengt, zulks ter beoordeling van het dagelijks bestuur;
  - b vervanging van een gebouw noodzakelijk is als gevolg van een herschikkingsoperatie;
  - c vervanging in verband met ontwikkelingen in de ruimtelijke ordening noodzakelijk is.
- Indien het voor de realisering van de vervangende bouw noodzakelijk is dat het oude gebouw moet worden gesloopt, vindt toekenning van sloopkosten plaats.

3. Uitbreiding

3.1 Uitbreiding met een of meer leslokalen

De noodzaak voor uitbreiding met een of meer leslokalen blijkt uit:

- a het feit dat er ten minste één groep leerlingen extra boven de capaciteit van het gebouw als vastgesteld op grond van bijlage III, deel A, aanwezig is, waarbij rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van een met toestemming van het dagelijks bestuur gehuisveste peuterspeelgroep;
- b1 het feit dat de prognose, die voldoet aan de vereisten uit bijlage II, aantoont dat gedurende ten minste vijftien jaren voor een voor blijvend gebruik bestemde uitbreiding deze groep(en) leerlingen kan (kunnen) worden verwacht of
- b2 het feit dat de prognose, die voldoet aan de vereisten uit bijlage II, aantoont dat gedurende ten minste vier jaren voor een voor tijdelijk gebruik bestemde uitbreiding deze groep(en) leerlingen kan (kunnen) worden verwacht of
- b3 het feit dat de laatste teldatum voor het indienen van de aanvraag aantoont, dat er een of meer groepen leerlingen aanwezig zijn die niet voor maximaal vier jaren binnen het gebouw kunnen worden gehuisvest en
- c het afwezig zijn van een beschikbaar (komend) en geschikt of geschikt te maken gebouw alsmede van mogelijkheden om door medegebruik binnen 1500 meter hemelsbreed maar binnen de stadsdeelgrenzen, (tenzij in onderling overleg wordt besloten de stadsdeelgrens te overschrijden) een passende huisvesting voor de school te realiseren, waarbij passende huisvesting binnen deze context minimaal voldoet aan het vereiste dat de afstand tussen twee locaties van een school (indien daar sprake van is) via een voor kinderen veilig begaanbare looproute te overbruggen is, en aan het vereiste dat een dislocatie (indien daar sprake van is) minimaal uit 2 groepen bestaat en maximaal 15 jaar nodig is.
- d evenmin tegen redelijke kosten, zulks ter beoordeling van het dagelijks bestuur, de mogelijkheid bestaat door gebruikmaking van een bestaand verschil in oppervlakte tussen de feitelijk aanwezige bruto oppervlakte en de genormeerde bruto oppervlakte, zoals is vastgesteld op grond van bijlage III, deel A, geheel of gedeeltelijk inpandig een of meer benodigde leslokalen te maken.

3.2. *Uitbreiding met een speellokaal*

3.2.1 *Uitbreiding basisschool met een tweede speellokaal*

De noodzaak voor uitbreiding met een tweede speellokaal, inclusief de eerste inrichting, blijkt uit:

- a het feit dat de basisschool ten minste vijf groepen jongste leerlingen (van vier en vijf jaar oud) van ten minste 20 leerlingen telt en dat de prognose, die voldoet aan de vereisten uit bijlage II, aantoont dat gedurende ten minste vier jaren voor een voor tijdelijk gebruik

- bestemde voorziening en voor ten minste vijftien jaren voor een voor blijvend gebruik bestemde voorziening deze groepen leerlingen kunnen worden verwacht terwijl
- b voor het spelen van (een deel van) de vier en vijfjarigen geen gebruik kan worden gemaakt van een gymnastiekruimte of van een speellokaal van een andere basisschool of school voor speciaal onderwijs binnen 300 meter hemelsbreed.

3.2.2 Uitbreiding speciale school voor basisonderwijs met een speellokaal

De noodzaak voor uitbreiding met een speellokaal, inclusief de eerste inrichting, blijkt uit:

- a het feit dat tot de school minimaal 12 kinderen jonger dan zes jaar worden toegelaten;
- b het feit dat de school volgens de prognose die voldoet aan de vereisten uit bijlage II, aantoont dat de school ten minste vijftien jaren zal blijven bestaan en
- c het feit dat in het gebouw geen speellokaal aanwezig is, terwijl
- d medegebruik van een speellokaal of gymnastiekruimte binnen 300 meter hemelsbreed niet mogelijk is en
- e evenmin tegen redelijke kosten, zulks ter beoordeling van het dagelijks bestuur, de mogelijkheid bestaat door gebruikmaking van een bestaand verschil tussen de feitelijk aanwezige bruto-oppervlakte en de genormeerde bruto-oppervlakte, zoals is vastgesteld op grond van bijlage III, deel A, inpandig een speellokaal te maken.

4. Ingebruikneming van een bestaand gebouw

De noodzaak van ingebruikneming blijkt uit:

- a1 het feit dat de minister de desbetreffende school voor het eerst voor bekostiging in aanmerking brengt of
- a2 het feit dat het huidige gebouw voor vervanging of uitbreiding in aanmerking komt, terwijl
- b1 de te huisvesten groepen leerlingen aanwezig zijn of zullen zijn en dat voor een voor blijvend gebruik bestemde voorziening de prognose, die voldoet aan de vereisten uit bijlage II, aantoont dat gedurende ten minste vijftien jaren deze groepen leerlingen kunnen worden verwacht of
- b2 de te huisvesten groepen leerlingen aanwezig zijn of zullen zijn en dat voor een voor tijdelijk gebruik bestemde voorziening de prognose, die voldoet aan de vereisten uit bijlage II, aantoont dat gedurende ten minste vier jaren deze groepen leerlingen kunnen worden verwacht en
- c er binnen 1500 meter hemelsbreed maar binnen de stadsdeelgrenzen, (tenzij in onderling overleg wordt besloten de stadsdeelgrens te overschrijden) geen mogelijkheden zijn om door medegebruik een passende huisvesting voor de school te realiseren, waarbij passende huisvesting binnen deze context minimaal voldoet aan het vereiste dat de afstand tussen twee locaties van een school (indien daar sprake van is) via een voor kinderen veilig begaanbare looproute te overbruggen is, en aan het vereiste dat een dislocatie (indien daar sprake van is) minimaal uit 2 groepen bestaat en maximaal 15 jaar nodig is.
- d er geen ander, beter geschikt of beter geschikt te maken gebouw aanwezig is of op korte termijn beschikbaar komt en
- e de kosten van ingebruikneming inclusief aanpassingen in redelijke verhouding, zulks ter beoordeling van het dagelijks bestuur, staan ten opzichte van de kosten van vervangende bouw of uitbreiding.

5. Verplaatsing bestaande noodlokalen

De noodzaak van verplaatsing van noodlokalen blijkt uit het feit dat:

- a er op basis van een prognose die voldoet aan de eisen uit bijlage II een tijdelijke behoefte aan huisvesting voor ten minste vier jaren is, waarin beschikbare lege of

- leegkomende noodlokalen op een afstand van meer dan 1500 meter hemelsbreed maar binnen de stadsdeelgrenzen kunnen voorzien (tenzij in onderling overleg wordt besloten noodlokalen over de stadsdeelgrens te verplaatsen), terwijl
- b er binnen 1500 meter hemelsbreed maar binnen de stadsdeelgrenzen, (tenzij in onderling overleg wordt besloten de stadsdeelgrens te overschrijden) geen mogelijkheden zijn om door medegebruik een passende huisvesting voor de school te realiseren, waarbij passende huisvesting binnen deze context minimaal voldoet aan het vereiste dat de afstand tussen twee locaties van een school (indien daar sprake van is) via een voor kinderen veilig begaanbare looproute te overbruggen is, en aan het vereiste dat een dislocatie (indien daar sprake van is) minimaal uit 2 groepen bestaat en maximaal 15 jaar nodig is.
  - c de kosten van verplaatsing redelijk zijn ten opzichte van de kosten van een nieuwe tijdelijke voorziening voor hetzelfde aantal groepen en dezelfde tijdsduur, zulks ter beoordeling van het dagelijks bestuur.

6 Terrein

De noodzaak van verwerving of uitbreiding van (een deel van) een terrein blijkt uit het feit dat voor nieuwbouw, uitbreiding, ingebruikneming of verplaatsing van noodlokalen toestemming wordt gegeven en verwerving of uitbreiding van (een deel van) een terrein noodzakelijk is om deze toestemming te effectueren, zodanig dat de oppervlakte van het terrein voldoet aan de eisen gesteld in bijlage III, deel D. De noodzaak van verwerving of uitbreiding van (een deel van) een terrein blijkt tevens uit het feit, dat de oppervlakte van het buitenspeelsterrein niet in overeenstemming is met de minimale eisen gesteld in bijlage III, deel D.

7 Eerste inrichting onderwijsleerpakket

De noodzaak voor de eerste aanschaf van onderwijsleerpakket blijkt uit het feit dat de school, op grond van de laatste teldatum voorafgaand aan de indiening van de aanvraag, uitgebreid wordt met ten minste één groep leerlingen, en voor zo'n uitbreiding in de periode vanaf 1 augustus 1985 nog niet eerder bekostiging heeft plaatsgevonden.

Bij fusie van scholen kan er alleen sprake zijn van een extra onderwijsleerpakket, indien het aantal groepen gewogen leerlingen van de school na fusie groter is dan dat van de aan de fusie deelnemende scholen.

De noodzaak voor een toeslag voor het onderwijsleerpakket voor een tweede speellokaal blijkt uit het feit dat een basisschool wordt uitgebreid met een tweede speellokaal.

8 Eerste inrichting meubilair en groepsgebonden meubilair

De noodzaak voor eerste aanschaf van meubilair blijkt uit het feit dat de school, op grond van de laatste teldatum voorafgaand aan de indiening van de aanvraag, uitgebreid wordt met ten minste één groep leerlingen, en voor zo'n uitbreiding in de periode vanaf 1 augustus 1985 nog niet eerder bekostiging heeft plaatsgevonden.

Bij fusie van scholen kan er alleen sprake zijn van extra meubilair, indien het aantal groepen ongewogen leerlingen na fusie groter is dan dat van de aan de fusie deelnemende scholen. De noodzaak voor een toeslag meubilair als gevolg van de groeps-groofterkleining blijkt uit het feit dat de basisschool als gevolg van de daadwerkelijke inzet van de formatie voor speciale doeleinden tot het verkleinen van de groeps-groofter, tenminste 1 groep extra creëert, en een toeslag meubilair voor deze groep in de periode vanaf 1 augustus 1997 nog niet eerder is toegekend. De noodzaak voor een toeslag meubilair als gevolg van toename van het aantal groepen door weging wordt op overeenkomstige wijze bepaald.

De noodzaak voor een toeslag voor meubilair voor een tweede speellokaal blijkt uit het feit dat een basisschool wordt uitgebreid met een tweede speellokaal.

9 Medegebruik

De noodzaak van medegebruik blijkt uit het feit dat er ten minste één groep leerlingen extra boven de capaciteit van het gebouw als vastgesteld op grond van bijlage III, deel A, aanwezig is.

De stadsdelen spreken hierbij de intentie uit dat medegebruik op hooguit één dislocatie buiten het eigen schoolterrein zal plaatsvinden. De school is hierdoor gehuisvest op maximaal twee verschillende locaties. Indien het niet mogelijk is medegebruik op slechts één tijdelijke locatie te laten plaatsvinden, verplicht het stadsdeel zich om aan te tonen dat dit door externe factoren niet kan worden gerealiseerd.

10 Plaatsen buitenberging, fietsenstaanders, erfscheiding

De noodzaak voor het plaatsen van de voorzieningen buitenberging, fietsenstaanders en erfscheiding blijkt uit het niet aanwezig zijn van deze voorzieningen. Het schoolbestuur dient bij aanvraag hiervan aan te tonen dat deze voorziening bij de bouw niet is vergoed en ook niet in de loop van de tijd is verwijderd door toedoen van het schoolbestuur zelf.

11 Aanpassing

De hieronder vermelde aanpassingen kunnen plaatsvinden indien zij noodzakelijk zijn en indien de prognose, die voldoet aan de vereisten uit bijlage II, aantoont dat gedurende tenminste 15 jaar voldoende leerlingen om de school in stand te kunnen houden, kunnen worden verwacht. Indien de desbetreffende aanpassing absoluut noodzakelijk is voor de voortgang van het onderwijs, terwijl volgens de prognose onvoldoende leerlingen worden verwacht, wordt de aanpassing slechts goedgekeurd als er geen andere, goedkopere, voorziening mogelijk is.

De voorziening aanpassing bestaat uit:

- a wijzigingen bij ingebruikneming van een gebouw indien het gebouw anders niet geschikt is voor het basisonderwijs;
- b een integratieverbouwing om een ander gebouw te kunnen afstoten of om, afgezien van een speellokaal, een gebouw van een speciale school voor basisonderwijs geschikt te maken voor kinderen jonger dan zes jaar;
- c creëren (extra) leslokaal binnen het gebouw;
- d creëren speellokaal binnen het gebouw;
- e voorzieningen in verband met eisen voortkomend uit de wet en regelgeving;
- f vervangen van oliegestookte verwarmingsinstallaties, incl. verwijdering van olietanks en noodzakelijke grondsanering;
- g het terrein en de verblijfsruimten van het gebouw toegankelijk maken voor lichamelijk gehandicapten door middel van een liftvoorziening, een hellingbaan of een andere toegankelijkheidsvoorziening die voldoet aan de eisen van het Bouwbesluit.
- h de verbouwing van een dislocatie tot hoofdgebouw;
- i een vergoeding per groep bij noodzakelijke verhuizingen;
- j aanpassingen als gevolg van onderwijskundige vernieuwingen.
- k aanbrengen van buitenzonwering
- l werkzaamheden gericht op het onderzoeken van de haalbaarheid van de realisatie van een voorziening in de huisvesting. Een haalbaarheidsonderzoek vindt plaats na overleg van schoolbestuur met dagelijks bestuur stadsdeel.
- m sloopkosten
- n Vervangen loden waterleiding

Ad a

De noodzaak voor deze activiteit blijkt uit het feit dat ingebruikneming van het desbetreffende gebouw op basis van de beoordelingscriteria, zoals genoemd onder 1.4, noodzakelijk is, doch het gebouw niet voldoet aan de huisvestingseisen voor een school

voor basisonderwijs, terwijl deze wel tegen redelijke kosten, zulks ter beoordeling van het dagelijks bestuur, te verwezenlijken zijn.

Ad b

De noodzaak voor een integratieverbouwing teneinde een schoolgebouw te kunnen afstoten blijkt uit het feit dat door terugloop van het aantal groepen leerlingen het gebruik van een gebouw kan of moet worden beëindigd omdat binnen een of meer andere gebouwen in gebruik bij de school voldoende ruimte aanwezig is, terwijl deze niet zijn ingericht voor het onderwijs aan vier en vijfjarigen of zes tot twaalfjarigen.

De noodzaak voor een integratieverbouwing in een gebouw van een speciale school voor basisonderwijs blijkt uit het feit dat minimaal 12 kinderen jonger dan zes jaar worden toegelaten tot de school, terwijl het gebouw niet geschikt is voor het onderwijs aan leerlingen jonger dan zes jaar.

Ad c

De noodzaak voor deze activiteit blijkt uit het feit dat er meer groepen leerlingen aanwezig zijn dan waar het gebouw, als vastgesteld op grond van bijlage III, deel A, ruimte voor biedt, terwijl er tevens sprake is van een bruikbaar verschil tussen de feitelijke bruto-oppervlakte en de genormeerde bruto-oppervlakte dat het mogelijk maakt inpandig een of meer noodzakelijke extra leslokalen te creëren. Bovendien dienen er geen medegebruiksmogelijkheden aanwezig te zijn binnen een afstand van 1500 meter hemelsbreed maar binnen de stadsdeelgrenzen, (tenzij in onderling overleg wordt besloten de stadsdeelgrens te overschrijden).

Indien het inpandig creëren van een leslokaal meer kost dan uitbreiding, zulks ter beoordeling van het dagelijks bestuur op grond van bijlage IV, deel A, wordt beslist alsof uitbreiding de gevraagde voorziening is.

Ad d

De noodzaak voor deze activiteit blijkt uit het feit dat de school niet beschikt over een speellokaal en er geen ruimte groter dan 56 m² aanwezig is en er bovendien geen medegebruik van een speellokaal van een school binnen 300 meter mogelijk is. Voor een speciale school voor basisonderwijs is de noodzaak ook afhankelijk van het feit dat tot de school minimaal 12 kinderen jonger dan zes jaar worden toegelaten.

Indien het inpandig creëren van een speellokaal meer kost dan een uitbreiding, zulks ter beoordeling van het dagelijks bestuur, op grond van bijlage IV, deel A, wordt beslist alsof uitbreiding de gevraagde voorziening is.

Ad e

De noodzaak voor deze activiteit blijkt uit het niet overeenkomen van het gebouw met de geldende wet en regelgeving, terwijl dat verschil op korte termijn moet worden opgeheven. Als voorbeeld kan het aanbrengen van een tweede vluchtweg worden genoemd. In de memo Aanpassing verordening onderwijshuisvesting 2006 wordt in dit kader expliciet gesproken over het aanbrengen van een ventilatievoorziening voor bestaande bouw. Aan de aanvraag voor deze voorziening dient een rapportage van een erkend bouwfysisch adviseur ten grondslag te liggen.

Ad f

De noodzaak voor deze activiteit blijkt uit het feit dat de oliegestookte verwarmingsinstallatie in een zo slechte conditie verkeert dat vervanging noodzakelijk is. Verwijdering van olietanks en sanering van vervuilde grond dient door een erkend saneringsbedrijf te gebeuren, dat daarvoor een saneringscertificaat afgeeft. Voor in het verleden gesaneerde olietanks waarvoor geen saneringscertificaat is afgegeven, bestaat de mogelijkheid tot herkeuring. Deze tanks hoeven na certificering niet te worden verwijderd.

Ad g

De noodzaak van deze activiteit blijkt uit het feit dat het dagelijks bestuur van het stadsdeel geen ontheffing heeft verleend voor het treffen van deze voorziening, voor zover deze voorziening op grond van het Bouwbesluit vereist is en het Bouwbesluit tevens een ontheffingsmogelijkheid op deze eis biedt. Indien er geen uit het Bouwbesluit voortkomende verplichting is tot het aanbrengen van de toegankelijkheidsvoorziening dan kan de noodzaak voor het treffen van deze voorziening tevens blijken uit het feit dat er een mindervalide leerling of leerkracht aan de school verbonden is voor wie het functioneren niet mogelijk is zonder deze toegankelijkheidsvoorziening; in dat geval kan worden volstaan met het aanbrengen van een toegankelijkheidsvoorziening die niet aan de eisen van het bouwbesluit voldoet.

Ad h

De noodzaak van deze activiteit blijkt uit de aanwezigheid van meer dan 60 leerlingen uit het speciaal onderwijs, terwijl volgens de prognose als vereist volgens bijlage II deze leerlingen ten minste 15 jaar aanwezig zullen zijn en de dislocatie voor 15 jaar of meer -gelet op de bouwkundige staat- als hoofdgebouw kan dienen.

Ad i

Bij noodzakelijke verhuizingen bij bijv. medegebruik in een ander schoolgebouw wordt een vergoeding per groep gegeven ter bestrijding van verhuiskosten en kleine aanpassingen.

Ad j

De noodzaak van deze aanpassingen blijkt uit het feit dat:

- a. de aanpassing nog niet eerder is toegekend, en
- b. bij de bouw van het gebouw geen rekening is gehouden met onderwijskundige vernieuwingen, en
- c. het het gebouw/de gebouwen betreft, bedoeld voor de huisvesting voor de omvang van het aantal permanente groepen
- d. het om een bouwkundige aanpassing van het gebouw gaat, en
- e. het gebouw nog minimaal 5 jaar als onderwijsvoorziening dienst zal doen.

Ad k

De noodzaak voor deze voorziening blijkt uit het feit dat er bij raamopeningen in zonbelaste gevels nog geen buitenzonwering aanwezig is.

Ad l

de noodzaak voor het doen van een haalbaarheidsonderzoek blijkt uit het feit dat er sprake is van een situatie waarin er een huisvestingsknelpunt wordt gesignaleerd, maar de mogelijke oplossingsrichting voor dit knelpunt niet op voorhand duidelijk is vanwege een complexe samenhang tussen de aard van mogelijke oplossingsrichtingen en bouwtechnische complicaties. Een haalbaarheidsonderzoek vindt plaats na overleg van schoolbestuur met dagelijks bestuur stadsdeel. De kosten van deze voorziening worden vergoed tot een maximum van € 1.500.

Ad m

de noodzaak van deze voorziening blijkt uit het feit dat er sprake is van de noodzakelijke sloop van een gebouw met een permanente of tijdelijke bouwaard waarvan het juridisch eigendom bij het schoolbestuur en het economisch eigendom bij de lokalen overheid ligt, en waarvan de lokale overheid heeft goedgekeurd dat het betreffende gebouw aan de onderwijsbestemming wordt onttrokken. Sloop- of demontagekosten van gehuurde gebouwen zijn dus uitgesloten.

12 Onderhoud

Noodzakelijk onderhoud aan een noodlokaal komt voor bekostiging in aanmerking indien:

- a het noodlokaal op basis van een prognose, die voldoet aan de vereisten gesteld in bijlage II, nog ten minste vier jaren noodzakelijk is en
  - b voor de aanwezige groepen leerlingen geen gebruik kan worden gemaakt van medegebruik binnen een straal van 2000 meter hemelsbreed.
- Noodzakelijk onderhoud aan permanente gebouwen komt voor bekostiging in aanmerking indien op basis van een prognose, die voldoet aan de vereisten gesteld in bijlage II, het gebouw nog ten minste vier jaren voor de school noodzakelijk is.

De voorziening onderhoud bestaat uit:

- a onderhoud aan de buitenzijde van het gebouw voor zover omschreven in het bijgevoegde overzicht 'onderhoud primair onderwijs';
- b (algehele) vervanging van binnenkozijnen en binnendeuren (inclusief hang en sluitwerk);
- c algehele vervanging van radiatoren, convectoren en leidingen voor de centrale verwarming.
- d vervanging van buitenzonwering

Ad a

De noodzaak van onderhoud blijkt uit het feit dat het gevraagde bouwdeel ten minste in een matige conditie verkeert volgens de bouwkundige opname zoals bedoeld in artikel 6, tweede lid onder c, terwijl regulier onderhoud door het bevoegd gezag niet langer volstaat. De conditie van het gevraagde onderhoudselement wordt beoordeeld op basis van 75% van het gehele gebouw, c.q. bouwdeel indien sprake is van verschillende stichtingsjaren.

Ad b

De noodzaak van vervanging blijkt uit het feit dat ten minste 75% van de binnenkozijnen en binnendeuren, volgens de bouwkundige opname zoals bedoeld in artikel 6, tweede lid onder c, zo slecht is dat niet door adequaat onderhoud een redelijke verlenging van de levensduur kan worden verkregen. De conditie van het gevraagde onderhoudselement wordt beoordeeld op basis van 75% van het gehele gebouw, c.q. bouwdeel indien sprake is van verschillende stichtingsjaren.

Ad c

De noodzaak van vervanging blijkt uit het feit dat de conditie van ten minste 75% van de radiatoren, convectoren en leidingen voor de centrale verwarming, volgens de bouwkundige opname zoals bedoeld in artikel 6, tweede lid onder c, zo slecht is dat niet door adequaat onderhoud een redelijke verlenging van de levensduur kan worden verkregen. De conditie van het gevraagde onderhoudselement wordt beoordeeld op basis van 75% van het gehele gebouw, c.q. bouwdeel indien sprake is van verschillende stichtingsjaren.

Ad d

de noodzaak van vervanging blijkt uit het feit dat de conditie van tenminste 75% van de buitenzonweringen, volgens de bouwkundige opname zoals bedoeld in artikel 6, tweede lid onder c, zo slecht is dat niet door adequaat onderhoud een redelijke verlenging van de levensduur kan worden verkregen, alsmede uit het feit dat de bedoelde zonweringen minimaal 15 jaar oud zijn.

Voor alle voorzieningen genoemd onder a,b, c en d geldt dat het moment van de bouwkundige opname maatgevend is voor de beoordeling van de bouwkundige staat. Indien er echter sprake is van de feitelijke mogelijkheid om bij een vroegtijdige realisatie van een onderhoudsvoorziening aantoonbare efficiencywinst te behalen en overlast te beperken door de uitvoering van deze voorziening te combineren met de uitvoering van andere goedgekeurde of goed te keuren voorzieningen, dan kan het lokaal bestuur besluiten om deze voorziening vroegtijdig goed te keuren. Voor de beoordeling van de bouwkundige staat

van het betreffende onderdeel is in dat geval het voorziene moment van oplevering van de andere goedgekeurde voorziening(en) maatgevend.
Gehuurde gebouwen komen niet in aanmerking voor onderhoud.

13 Herstel van constructiefouten

De noodzaak van herstel van constructiefouten blijkt uit een bouwkundige rapportage waarin wordt vastgesteld dat het gaat om (herstel van) een constructiefout.

14 Vervanging of herstel van schade aan gebouw, onderwijsleerpakket en meubilair in geval van bijzondere omstandigheden

De noodzaak van herstel of vervanging blijkt uit het feit dat door de opgetreden bijzondere omstandigheid het onderwijs in het desbetreffende gebouw wordt gehinderd.

Als hinder voor het onderwijs kunnen worden beschouwd onder meer:

- de aanwezigheid van asbest;
Aanwezigheid van asbest geeft doorgaans geen directe aanleiding tot sanering. Voorwaarde is wel, dat asbest met rust moet worden gelaten. Er mag niet in worden geboord of aan worden geschuurd. Ook is schilderwerk van asbest niet meer toegestaan. Indien er veel asbest aanwezig lijkt, of de aanwezigheid van asbest leidt tot onrust, dan kan door een daartoe gecertificeerd bedrijf worden gemeten of de normen worden overschreden. Indien overschrijding wordt geconstateerd kan tot sanering worden overgegaan.
- Indien in schoolgebouwen een verbouwing plaatsvindt, dan verdient het aanbeveling in samenhang met en in relatie tot de omvang van de verbouwing tevens het asbest te verwijderen.
- het overschrijden van geluidsnormen;
Overschrijding van de geluidsnormen dient te worden aangetoond door metingen van een daartoe gecertificeerd bedrijf. Als overschrijding van de normen is aangetoond, dan wordt in eerste instantie de veroorzaker verantwoordelijk gesteld en aangesproken op vergoeding van de kosten ter bestrijding van de geluidshinder. In tweede instantie kan een aanvraag in het kader van de Huisvestingsverordening aan de deelraad worden gericht.
- onveilige situaties in en rond de school;
- overlast van vogels;
Indien vervuiling door vogels gezondheidsrisico's meebrengt, kunnen maatregelen worden getroffen tot het weren van vogels. De gezondheidsrisico's dienen te worden onderbouwd met een rapport van de G&GD.
- brandveiligheid schoolgebouwen;
Maatregelen die in het kader van brandveiligheid dienen te worden getroffen, kunnen worden aangemerkt als voorzieningen in de zin van de huisvestingsverordening, mits het gaat om maatregelen die naar het oordeel van de brandweer noodzakelijk zijn. Bovendien dient het niet te gaan om onderhoud of vervanging van bestaande voorzieningen.

Het Technisch Overleg Preventie (TOP) van de brandweer Amsterdam heeft uitgangspunten geformuleerd ten aanzien van de brandveiligheid van schoolgebouwen. Deze uitgangspunten zullen door de brandweer worden gehanteerd bij de beoordeling van de brandveiligheid van schoolgebouwen.

- De aanwezigheid van graffiti aan de buitenzijde van een gebouw.

Nieuwbouw

Nieuwe gebouwen zullen worden getoetst aan de eisen zoals die in het Bouwbesluit zijn vastgelegd. Dit zijn eisen die in principe voor alle openbare gebouwen gelden. Naar verwachting zal het Bouwbesluit fase 2, waarin de specifieke eisen voor onderwijsgebouwen zijn vastgelegd per 1 januari 2002 van kracht worden. Toetsing aan de eisen van het Bouwbesluit vindt op twee momenten plaats, ten eerste bij de verlening van de bouwvergunning door het stadsdeel en ten tweede bij de toetsing van de bouwtekeningen door de brandweer. De brandweer hanteert voor de installaties het boek "Een brandveilig gebouw bouwen", uitgegeven door het NBF.

Bestaande bouw

Het Bouwbesluit gaat er van uit dat bestaande gebouwen voldoen aan de eisen zoals vastgelegd in het Bouwbesluit. Op het moment dat er een ingreep in het schoolgebouw plaatsvindt waarvoor een bouwvergunning is vereist of een gebruiksvergunning is aangevraagd, wordt opnieuw aan de eisen van het Bouwbesluit getoetst. Het is mogelijk dat er op dat moment "nieuwe" eisen aan het gebouw worden gesteld. Daarnaast toetst de brandweer aan het (interne) besluit "Scholen (zonder bijzondere bestemming)" en voor wat betreft de installaties aan het boek "Een brandveilig gebouw bouwen".

Algemene eisen

Schoolgebouwen met twee of meer lokalen tot een maximale oppervlakte van 1000 m² moeten zijn voorzien van een schoolbelinstallatie, die tevens dienst kan doen als ontruimingsalarm.

Schoolgebouwen die structureel en regelmatig (eenmaal per week of vaker) in de avonduren (d.w.z. na 19.00 uur) worden gebruikt moeten zijn voorzien van nood- en transparantverlichting. "Uit"-bordjes kunnen als vervanging voor noodverlichting dienen.

Vluchtroutes

Ten aanzien van vluchtroutes (zie bijlage blz. 17 e.v.) gelden de volgende algemene voorwaarden:

- de normen t.a.v. vluchtroutes gelden voor bestaande scholen van maximaal 3 bouwlagen (de hoogste vloer mag op maximaal 10 meter hoog liggen)
- er mogen geen vertrekken aanwezig zijn met een extra gevaarsaspect, daarvoor gelden aparte veiligheidsregels (bedoeld worden bijv. scheikundelokalen, opslag voor gevaarlijke stoffen, enz...)
- de trappenhuizen dienen brandwerend van de verdiepingsgangen te worden afgescheiden
- de gangwanden en de deuren (ook van de lokalen) dienen 30 minuten brandwerend te zijn uitgevoerd
- de vluchtwegen moeten tot op een veilige plaats buiten het gebouw aan alle eisen voldoen
- vluchtwegen moeten ten volle kunnen worden benut en mogen derhalve niet worden gebruikt als opslagruimte, lesruimte, enz...
- bij geregeld avondgebruik dient het gebouw te zijn voorzien van nood- en transparantverlichting (e.e.a. ter goedkeuring van de brandweer)
- bij meer dan 2 lokalen per verdieping dient er een brandslanghaspel aanwezig te zijn (e.e.a. ter goedkeuring van de brandweer)
- indien andere dan de normale activiteiten plaatsvinden in het schoolgebouw, waarvoor ingevolge de Brandbeveiligingsverordening een vergunningsplicht geldt, kunnen nadere eisen worden gesteld door de brandweer.

DEEL B Voorzieningen voor lichamelijke oefening

1. Nieuwbouw

De noodzaak van nieuwbouw blijkt uit:

- a het feit dat de minister de desbetreffende school voor het eerst voor bekostiging in aanmerking brengt en
- b het afwezig zijn van mogelijkheden om binnen 1 km hemelsbreed bij noodzakelijk gebruik van ten minste 20 klokuren, 3,5 km hemelsbreed bij noodzakelijk gebruik van ten minste 15 klokuren of 7,5 km hemelsbreed bij noodzakelijk gebruik van ten minste 5 klokuren gebruik te maken van een of meer gymnastiekruimten dan wel van binnen een redelijke termijn beschikbaar komende gymnastiekruimten en
- c het feit dat de prognose, die voldoet aan de vereisten uit bijlage II, aantoont dat gedurende ten minste vijftien jaren de groepen leerlingen waarvoor het door de gemeente vastgestelde aantal klokuren noodzakelijk is aanwezig (zullen) zijn.

2. Vervangende bouw

De noodzaak van vervangende bouw blijkt uit:

- a het in zo'n slechte/matige conditie zijn van voldoende en voldoende zwaarwegende gebouwelementen volgens de bouwkundige opname zoals bedoeld in artikel 6, tweede lid onder c, dat onderhoud en/of aanpassingen geen redelijk resultaat opleveren (in kosten en ten opzichte van de levensduurverlenging) en
- b het afwezig zijn van mogelijkheden om binnen 1 km hemelsbreed bij noodzakelijk gebruik van ten minste 20 klokuren, 3,5 km hemelsbreed bij noodzakelijk gebruik van ten minste 15 klokuren of 7,5 km hemelsbreed bij noodzakelijk gebruik van ten minste 5 klokuren gebruik te maken van een of meer gymnastiekruimten dan wel van binnen een redelijke termijn beschikbaar komende gymnastiekruimten en
- c het feit dat de prognose, die voldoet aan de vereisten uit bijlage II, aantoont dat gedurende ten minste vijftien jaren de groepen leerlingen waarvoor het door de gemeente vastgestelde aantal klokuren noodzakelijk is aanwezig (zullen) zijn.

3 Uitbreiding

De noodzaak van uitbreiding van de oefenruimte blijkt uit:

- a het feit dat de oppervlakte van de zaal (oefenvloer) kleiner is dan 140 m² en het effectief gebruik van de gymnastiekruimte daardoor belemmerd wordt en
- b het afwezig zijn van mogelijkheden om binnen 1 km hemelsbreed bij noodzakelijk gebruik van ten minste 20 klokuren, 3,5 km hemelsbreed bij noodzakelijk gebruik van ten minste 15 klokuren of 7,5 km hemelsbreed bij noodzakelijk gebruik van ten minste 5 klokuren gebruik te maken van een of meer gymnastiekruimten dan wel van binnen een redelijke termijn beschikbaar komende gymnastiekruimten en
- c het feit dat de prognose, die voldoet aan de vereisten uit bijlage II, aantoont dat gedurende ten minste vijftien jaren de groepen leerlingen waarvoor het door de gemeente vastgestelde aantal klokuren noodzakelijk is aanwezig (zullen) zijn.

4 Ingebruikneming van een gymnastiekruimte

De noodzaak van ingebruikneming blijkt uit:

- a1 het feit dat de minister de school voor het eerst voor bekostiging in aanmerking brengt of
- a2 het feit dat het huidige gebouw voor vervanging, conform het gestelde bij 2 onder a, in aanmerking komt en
- b het afwezig zijn van mogelijkheden om binnen 1 km hemelsbreed bij noodzakelijk gebruik van ten minste 20 klokuren, 3,5 km hemelsbreed bij noodzakelijk gebruik van ten minste 15 klokuren of 7,5 km hemelsbreed bij noodzakelijk gebruik van ten minste 5 klokuren gebruik te maken van een of meer gymnastiekruimten dan wel van binnen een redelijke termijn beschikbaar komende gymnastiekruimten en
- c het feit dat de prognose, die voldoet aan de vereisten uit bijlage II, aantoont dat gedurende ten minste vijftien jaren het door de gemeente vastgestelde aantal klokuren aanwezig (zullen) zijn en
- d de kosten van ingebruikneming inclusief aanpassingen in redelijke verhouding, zulks ter beoordeling van het dagelijks bestuur, staan ten opzichte van de kosten van vervangende bouw.

5 Terrein

De noodzaak van verwerving of uitbreiding van (een deel van) een terrein blijkt uit het feit dat voor de realisering van de nieuwbouw of de uitbreiding geen dan wel onvoldoende terrein aanwezig is.

6 Eerste inrichting onderwijsleerpakket

De noodzaak van eerste inrichting onderwijsleerpakket blijkt uit:

- a het feit dat nieuwbouw van een gymnastiekruimte voor de desbetreffende school is of wordt goedgekeurd en
- b het feit dat voor de desbetreffende groepen leerlingen nog niet eerder eerste inrichting onderwijsleerpakket voor bewegingsonderwijs is verstrekt.

7 Eerste inrichting meubilair

De noodzaak van eerste inrichting meubilair blijkt uit:

- a het feit dat nieuwbouw van een gymnastiekruimte voor de desbetreffende school is of wordt goedgekeurd en
- b het feit dat voor de desbetreffende groepen leerlingen nog niet eerder eerste inrichting meubilair voor bewegingsonderwijs is verstrekt.

De noodzaak van aanvullende eerste inrichting meubilair blijkt uit:

- a het feit dat uitbreiding of ingebruikneming van een gymnastiekruimte voor de desbetreffende school is of wordt goedgekeurd en
- b het feit dat voor de desbetreffende groepen leerlingen nog niet eerder (een deel van) het noodzakelijke meubilair is verstrekt.

8 Medegebruik

De noodzaak van medegebruik blijkt uit het feit dat het door de gemeente vastgestelde aantal klokuren gymnastiek noodzakelijk is en waarvoor binnen de momenteel in gebruik zijnde gymnastiekruimte(n) geen plaats is.

9 Aanpassing

De volgende aanpassingen kunnen plaatsvinden indien zij noodzakelijk zijn en indien de prognose, die voldoet aan de vereisten uit bijlage II, aantoont dat gedurende ten minste vijftien jaren voldoende leerlingen om de school in stand te kunnen houden, kunnen worden verwacht. Indien de betreffende aanpassing absoluut noodzakelijk is voor de voortgang van het onderwijs, terwijl volgens de prognose onvoldoende leerlingen worden verwacht, wordt de aanpassing slechts goedgekeurd, als er geen andere, goedkopere, voorziening mogelijk is.

De aanpassingen bestaan uit:

- 1 het maken van voldoende wasgelegenheid waar deze bij de gymnastiekruimte ontbreekt en dit belemmerend werkt op het effectief gebruik, dan wel de mogelijkheden tot medegebruik, van de gymnastiekruimte;
- 2 het maken van voldoende kleedgelegenheid waar deze bij de gymnastiekruimte ontbreekt en dit belemmerend werkt op het effectief gebruik, dan wel de mogelijkheden tot medegebruik, van de gymnastiekruimte;
- 3 wijzigingen bij ingebruikneming van een gebouw indien het gebouw anders niet geschikt is voor het primair onderwijs, gelet op de eisen gesteld in bijlage III, delen A en D;
- 4 voorzieningen voor eisen voortkomend uit wet en regelgeving;
- 5 vervangen van oliegestookte verwarmingsinstallaties.

Ad 1

De noodzaak blijkt uit het feit dat er geen twee wasgelegenheden zijn.

Ad 2

De noodzaak blijkt uit het feit dat er geen twee kleedruimten zijn.

Ad 3

De noodzaak blijkt uit het feit dat ingebruikneming van het desbetreffende gebouw op basis van de beoordelingscriteria, zoals genoemd onder 1.4, noodzakelijk is, doch het gebouw niet voldoet aan de inrichtingseisen voor gymnastiekruimten voor het basisonderwijs, terwijl deze wel tegen redelijke kosten, zulks ter beoordeling van het dagelijks bestuur, te verwezenlijken zijn.

Ad 4

De noodzaak voor deze activiteit blijkt uit het niet overeenkomen van het gebouw met de geldende wet en regelgeving, terwijl onontkoombaar is dat dit verschil op korte termijn moet worden opgeheven.

Ad 5

De noodzaak voor deze activiteit blijkt uit het feit dat de oliegestookte verwarmingsinstallatie in een zo slechte conditie verkeert dat vervanging noodzakelijk is.

10 Onderhoud

Noodzakelijk onderhoud aan permanente gebouwen komt voor bekostiging in aanmerking indien op basis van een prognose, die voldoet aan de vereisten gesteld in Bijlage II, het gebouw nog ten minste vier jaren voor de school nodig is. Gehuurde gebouwen komen niet in aanmerking voor onderhoud.

De voorziening onderhoud bestaat uit:

- a onderhoud aan de buitenzijde van het gebouw voor zover omschreven in het overzicht Onderhoud primair onderwijs;
- b (algehele) vervanging van binnenkozijnen en binnendeuren (inclusief hang en sluitwerk);
- c algehele vervanging van radiatoren, convectoren en leidingen voor centrale verwarming.
- d vervanging van buitenzonwering

Ad a

De noodzaak van onderhoud blijkt uit het feit dat het gevraagde bouwelement ten minste in een matige conditie verkeert volgens de bouwkundige opname zoals bedoeld in artikel 6, tweede lid onder c, terwijl regulier onderhoud door het bevoegd gezag niet langer volstaat. De conditie van het gevraagde onderhoudselement wordt beoordeeld op basis van 75% van het gehele gebouw, c.q. bouwdeel indien sprake is van verschillende stichtingsjaren.

Ad b

De noodzaak blijkt uit het feit dat de conditie van ten minste 75% van de binnenkozijnen en binnendeuren volgens de bouwkundige opname zoals bedoeld in artikel 6, tweede lid onder c, zo slecht is dat niet door adequaat onderhoud een redelijke verlenging van de levensduur kan worden verkregen. De conditie van het gevraagde onderhoudselement wordt beoordeeld op basis van 75% van het gehele gebouw, c.q. bouwdeel indien sprake is van verschillende stichtingsjaren.

Ad c

De noodzaak blijkt uit het feit dat de conditie van ten minste 75% van de radiatoren, convectoren en leidingen voor de centrale verwarming, volgens de bouwkundige opname zoals bedoeld in artikel 6, tweede lid onder c, zo slecht is dat niet door adequaat onderhoud een redelijke verlenging van de levensduur kan worden verkregen. De conditie van het gevraagde onderhoudselement wordt beoordeeld op basis van 75% van het gehele gebouw, c.q. bouwdeel indien sprake is van verschillende stichtingsjaren.

“Voor alle voorzieningen genoemd onder a,b en c geldt dat het moment van de bouwkundige opname maatgevend is voor de beoordeling van de bouwkundige staat. Indien er echter sprake is van de feitelijke mogelijkheid om bij een vroegtijdige realisatie van een onderhoudsvoorziening aantoonbare efficiencywinst te behalen en overlast te beperken door de uitvoering van deze voorziening te combineren met de uitvoering van andere goedgekeurde of goed te keuren voorzieningen, dan kan het lokaal bestuur besluiten om deze voorziening vroegtijdig goed te keuren. Voor de beoordeling van de bouwkundige staat van het betreffende onderdeel is in dat geval het voorziene moment van oplevering van de andere goedgekeurde voorziening(en) maatgevend.”

Ad d

de noodzaak van vervanging blijkt uit het feit dat de conditie van tenminste 75% van de buitenzonweringen, volgens de bouwkundige opname zoals bedoeld in artikel 6, tweede lid onder c, zo slecht is dat niet door adequaat onderhoud een redelijke verlenging van de levensduur kan worden verkregen, alsmede uit het feit dat de bedoelde zonweringen minimaal 15 jaar oud zijn.

Gehuurd gebouwen komen niet in aanmerking voor onderhoud.

11 Herstel constructiefouten

De noodzaak van het herstel van constructiefouten blijkt uit een bouwkundige rapportage waarin wordt vastgesteld dat het gaat om (herstel van) een constructiefout.

12 Herstel of vervanging van schade aan gebouw, onderwijsleerpakket en meubilair in geval van bijzondere omstandigheden

De noodzaak van herstel of vervanging blijkt uit het feit dat door de opgetreden bijzondere omstandigheid het onderwijs in het desbetreffende gebouw wordt gehinderd. Als hinder voor het onderwijs kunnen ook worden beschouwd onder meer:

- de aanwezigheid van asbest
- het overschrijden van geluidsnormen;
- onveilige situaties in en rond de school;
- overlast van vogels;
- brandveiligheid in schoolgebouwen;
- legionella;
- De aanwezigheid van graffiti aan de buitenzijde van een gebouw.

Voor de toelichting zie deel A van deze bijlage onder punt 14.

Overzicht Onderhoud primair onderwijs (zie art. 2c van de verordening)

Activiteiten die behoren tot het onderhoud (voorzover het geen herstelonderhoud betreft):

- Vervangen dakbedekking, hemelwaterafvoer, dakrand, daklichten
- Vervangen dakvoorzieningen (lichtkoepels, voetlood, spouwlood, lichtstraat, dakraam, schoorsteen, luifels, lekdorpels, waterslagen, etc.)
- Vervangen buitenberging c.q. dak buitenberging.
- Vervangen rijwielstalling c.q. rijwielstaanders.
- Vervangen brandtrap
- Herstel buitentrap
- Vervangen erfscheiding.
- Vervangen/herstellen buitenriolering/bestrating schoolplein.
- Vervangen binnenkozijnen (renovatieactiviteit).
- Vervangen hang- en sluitwerk (renovatieactiviteit)
- Vervangen binnendeuren (renovatieactiviteit)
- Vervangen buitendeuren (renovatieactiviteit)
- Vervangen buitenkozijnen (renovatieactiviteit).
- Vervangen betonnen/natuurstenen buitengevelelementen (lateien, dorpels, etc.)
- Vervangen radiatoren, convectoren, leidingen (renovatieactiviteit).
- Vervangen dakpannen inclusief houtwerk, dakrand en goten.
- Vervangen boeiboorden.
- Vervangen armaturen buitenverlichting.
- Vervangen van voegen metselwerk.
- Vervangen anti-duivenvoorzieningen
- Vervangen broekscheurders
- Vervangen buitenwandbekleding (rabatdelen, stucwerk, etc.)
- Vervangen bliksemafleiders
- Vervangen glas-in-loodramen (alleen vanwege Rijksmonument of andere wet- en regelgeving)